

KSIĘGOZBIÓR
Towarzystwa Biblioteki Słuchaczów Prawa Uniwersytetu
Jagiellońskiego

Nr

314

PROJEKT

USTAWY O SĄDACH DLA NIELETNICH

UCHWALONY W III CZYTANIU PRZEZ WYDZIAŁ KARNY
KOMISJI KODYFIKACYJNEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W DNIU 21 MARCA 1921.

Wydz. Bibl. Prawnicza

1806165321

WARSZAWA 1921.

NAKŁADEM KOMISJI KODYFIKACYJNEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

ZAKŁAD PRAWA KARNEGO
UNIwersytetu Jagiellońskiego

2655

U S T A W A

3144

z dnia ..... 1921 r.

o sądach dla nieletnich.

ROZDZIAŁ I.

Zasady ogólne.

Art. 1.

- § 1. Nieletni do lat 13 w razie spełnienia czynu, zabronionego pod groźbą kary, nie ulega odpowiedzialności karnej. Sąd stosuje doń tylko środki wychowawcze (art. 5 i 6).
- § 2. To samo dotyczy nieletniego od lat 13 do 17, o ile działał bez rozeznania.

Art. 2.

Za działającego bez rozeznania uznaje się nieletniego w wieku od lat 13 do 17, który nie osiągnął rozwoju umysłowego i moralnego w takim stopniu, by rozumieć istotę i znaczenie spełnionego czynu i kierować swojemi postępkami.

Art. 3.

Nieletniego od lat 13 do 17 w razie spełnienia z rozeznaniem czynu, zabronionego pod groźbą kary, sąd skazuje na umieszczenie w zakładzie poprawczym (art. 11).

Art. 4.

- § 1. Środki wychowawcze (art. 5 i 6) sąd stosuje również względem nieletniego do lat 17, oddającego się nierządowi, żebractwu lub włóczęgostwu.
- § 2. Na żądanie rodziców sąd mocen jest zastosować te środki względem nieletniego do lat 17, który się źle prowadzi.

ROZDZIAŁ II.

Środki wychowawcze.

Art. 5.

W wypadkach, wskazanych w art. 1 i 4, sąd stosuje względem nieletniego następujące środki wychowawcze:

- a) upomnienie;
- b) oddanie rodzicom lub dotychczasowym opiekunom pod opiekę odpowiedzialną;
- c) powierzenie osobie godnej zaufania albo towarzystwu patronatu lub innej instytucji, o ile ta osoba lub instytucja podejmuje się jego wychowania;
- d) umieszczenie w odpowiednim zakładzie państwowym, albo też w zakładzie prywatnym, który się na to zgodzi.

Art. 6.

Nieletniego nienormalnego, upośledzonego lub chorego, sąd, na wniosek lekarza, celem zastosowania właściwych zabiegów leczniczych i wychowawczych, umieszcza w szpitalu, w zakładzie leczniczym, w domu zdrowia, w sanatorium lub w przytułku.

Art. 7.

Nad wykonaniem zarządzonych środków wychowawczych sędzia dla nieletnich czuwa bądź osobiście, bądź przez delegowanych w tym celu kuratorów lub przedstawicieli patronatu.

Art. 8.

Sąd mocen jest władzę rodzicielską lub opiekuńczą nad osobą nieletniego odjąć rodzicom lub dotychczasowym opiekunom i powierzyć wybranej przez się osobie lub instytucji.

Art. 9.

Sąd mocen jest zawsze odwołać zastosowany środek lub zamienić na inny środek wychowawczy (art. 5 i 6).

Art. 10.

Środki wychowawcze i opieka ustają z chwilą dojścia nieletniego do pełnoletności.

ROZDZIAŁ III.

Środki poprawcze.

Art. 11.

- § 1. Skazując nieletniego na umieszczenie w zakładzie poprawczym (art. 3), sąd oznacza w całkowitych latach i półroczach najdłuższy i najkrótszy okres przebywania w zakładzie.
- § 2. Najkrótszy okres nie może być niższy niż pół roku, a najdłuższy nie może przekraczać lat 10.
- § 3. Uwolnienie nieletniego z zakładu poprawczego po upływie oznaczonego przez sąd najkrótszego okresu, a przed upływem okresu najdłuższego, zależy od zarządu zakładu.

Art. 12.

- § 1. Na wniosek zarządu zakładu poprawczego sąd mocen jest warunkowo uwolnić wychowanka przed upływem najkrótszego okresu, oznaczonego w wyroku.
- § 2. Warunkowo uwolnionego sąd oddaje pod dozór opiekuńczy specjalnie wyznaczonego kuratora.

Art. 13.

- § 1. Jeżeli warunkowo uwolniony źle się prowadzi, sąd mocen jest odwołać uwolnienie po zasięgnięciu opinii kuratora (art. 12 § 2).
- § 2. Odwołanie warunkowego uwolnienia nastąpić może na wniosek zarządu zakładu poprawczego, kuratora, rodziców lub opiekunów nieletniego, albo z własnej inicjatywy sądu.
- § 3. W razie odwołania warunkowego uwolnienia, czasu, spędzonego poza zakładem poprawczym, nie zalicza się na poczet wykonania wyroku.
- § 4. Odwołanie warunkowego uwolnienia nie może nastąpić po upływie oznaczonego w wyroku najdłuższego okresu przebywania w zakładzie (art. 11 § 1).

Art. 14.

Jeżeli ze względu na charakter nieletniego i okoliczności czynu sąd uznaje, iż zastosowanie środka poprawczego nie jest celowe, mocen jest odstąpić od umieszczenia w zakładzie poprawczym pomimo stwierdzenia, iż nieletni spełnił z rozeznaniem czyn, zabroniony pod groźbą kary.

Art. 15.

- § 1. Nieletniemu, który spełnił z rozeznaniem czyn, zabroniony pod groźbą kary, a uprzednio nie był skazany na umieszczenie w zakładzie poprawczym, sąd mocen jest, o ile to uzna za celowe, zawiesić umieszczenie w zakładzie poprawczym na czas próby od roku do 3 lat.
- § 2. W okresie próby sąd stosuje do nieletniego środki wychowawcze (art. 5—6).
- § 3. Jeżeli w okresie próby nieletni źle się prowadzi, sąd, na wniosek zarządu zakładu wychowawczego, kuratora, rodziców lub opiekunów nieletniego, albo z własnej inicjatywy, może odwołać zawieszenie i umieścić nieletniego w zakładzie poprawczym.
- § 4. Z upływem okresu próby wyrok uważa się za niebyły.

Art. 16.

Przepisy art. 14 i 15 nie mają zastosowania do nieletniego, który spełnił czyn zagrożony karą śmierci lub dożywotniego pozbawienia wolności.

ROZDZIAŁ III.

Odpowiedzialność rodziców i opiekunów nieletniego.

Art. 17.

- § 1. Osobie, która przez zaniedbanie lub brak dozoru dopuściła do spełnienia przez nieletniego czynu, zabronionego pod groźbą kary, lub do oddawania się nierządowi, żebractwu lub włóczęgostwu, sąd dla nieletnich udziela upomnienia, a ponadto mocen jest skazać ją na grzywnę do 10.000 marek.
- § 2. Jeżeli takiego zaniedbania lub braku dozoru dopuściła się osoba, której sąd oddał uprzednio nieletniego pod opiekę odpowiedzialną (art. 5, 6, 8, 12 § 2), sąd dla nieletnich mocen jest skazać ją na areszt do 6-ciu miesięcy i grzywnę do 20.000 marek lub na jedną z tych kar.

ROZDZIAŁ IV.

Ustrój i właściwość sądu dla nieletnich.

Art. 18.

- § 1. Do prowadzenia spraw nieletnich Sąd Okręgowy deleguje z pośród swoich członków na trzy lata jednego lub więcej sędziów, oraz jednego lub więcej zastępców.

§ 2. Delegowany sędzia nosi miano sędziego dla nieletnich.

Art. 19.

Sędzia dla nieletnich rozpoznaje sprawy jednoosobowo.

Art. 20.

Sąd Okręgowy, który delegował więcej niż jednego sędziego dla nieletnich, mocen jest jednemu lub kilku z nich, za ich zgodą, wyznaczyć stałą siedzibą poza siedzibą Sądu Okręgowego.

Art. 21.

§ 1. Sąd Apelacyjny wyznacza wydział specjalny do rozpoznawania spraw nieletnich.

§ 2. Sąd Apelacyjny rozpoznaje sprawy nieletnich jednoosobowo.

Art. 22.

Do spraw nieletnich urząd prokuratorski deleguje na stałe jednego lub więcej prokuratorów.

Art. 23.

Sąd dla nieletnich (art. 18 i 21) rozpoznaje sprawy nieletnich do lat 17 w zakresie niniejszej ustawy, bez względu na ogólne zasady właściwości sądów, z wyjątkiem wypadków, wskazanych w § 2 art. 55.

ROZDZIAŁ V.

Postępowanie w sądach dla nieletnich.

Art. 24.

Postępowanie w sądach dla nieletnich odbywa się według ogólnych zasad postępowania karnego ze zmianami, wyszczególnionymi w art. 25 do 54.

A. Postępowanie w sprawach nieletnich, działających z rozeznaniem.

Art. 25.

Co do wszczęcia spraw przed sądem dla nieletnich obowiązują ogólne przepisy postępowania karnego; nadto sędzia dla nieletnich mocen jest przystąpić do sprawy według własnego uznania.

Art. 26.

We wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw o czyny, ścigane ze skargi prywatnej, prawo oskarżania przed sądem dla nieletnich należy wyłącznie do prokuratora.

Art. 27.

Powództwo cywilne przed sądem dla nieletnich jest niedopuszczalne.

Art. 28.

- § 1. Sprawy w sądzie dla nieletnich toczą się bez śledztwa wstępnego
- § 2. Wszelkie dochodzenia przygotowawcze oraz czynności, niezbędne dla zebrania i utrwalenia dowodów, załatwia lub zarządza sędzia dla nieletnich.
- § 3. Załatwianie poszczególnych czynności dochodzenia sędzia dla nieletnich może zlecić kuratorowi nieletnich, członkowi patronatu nieletnich, policji, albo osobie prywatnej godnej zaufania.
- § 4. Do osób, wezwanych przez sędziego dla nieletnich, w razie ich niestawiennictwa, stosują się rygory, wskazane w ustawie postępowania karnego na wypadek niestawiennictwa do sądu świadków lub biegłych.

Art. 29.

Dochodzenia i czynności, wskazane w artykule poprzednim, mają na celu ustalenie: a) okoliczności czynu, zarzucanego nieletniemu, i b) charakteru i przeszłości nieletniego, warunków, w jakich żył i wychowywał się, stosunków moralnych i materialnych jego i jego rodziny oraz środków, nadających się do jego poprawy. W razie potrzeby dokonać należy oględzin lekarskich.

Art. 30.

Przy dochodzeniach i czynnościach, wskazanych w art. 28 § 2 i 3, mogą być obecni prokurator i obrońca nieletniego, o ile stawia się bez zawiadomienia.

Art. 31.

- § 1. Wzamian środków zapobiegawczych, wskazanych w przepisach postępowania karnego, sąd dla nieletnich stosuje: a) oddanie nieletniego pod dozór odpowiedzialny rodziców, opiekunów lub innej osoby godnej zaufania, z dodaniem dozoru opiekuńczego lub bez i b) zatrzymanie w schronisku (art. 75).

§ 2. Obok środków, wskazanych w § 1 lit. a, sąd dla nieletnich mocen jest stosować poręczenie lub kaucję na ogólnych zasadach ustawy postępowania karnego.

Art. 32.

Po ukończeniu dochodzeń sędzia, jeśli nie dopatry się cech przestępstwa lub uzna brak dostatecznych poszlak przeciwko nieletniemu, umarza postępowanie; w przeciwnym razie wyznacza rozprawę główną.

Art. 33.

Prokuratorowi służy w ciągu tygodnia prawo skargi od decyzji, umarzającej postępowanie, o ile zapadła niezgodnie z jego wnioskiem.

Art. 34.

Przed rozpisaniem rozprawy głównej nieletniemu, nie mającemu obrońcy z wyboru, wyznacza się obrońcę z urzędu.

Art. 35.

Sędzia dla nieletnich może na rozprawę główną nie wzywać osób, uprzednio (art. 28 § 2) przez tegoż sędziego osobiście przesłuchanych, o ile wezwania tych osób nie zażąda prokurator lub obrońca.

Art. 36.

§ 1. O terminie rozprawy głównej zawiadamia się rodziców nieletniego oraz osoby, pod których opieką nieletni pozostaje, o ile doręczenie zawiadomień nie jest połączone ze szczególnymi trudnościami lub zwłoką.

§ 2. Osobom tym służy prawo dawania wyjaśnień i składania wniosków.

§ 3. Sąd mocen jest zażądać stawienia tych osób pod rygorem, wskazanymi w przepisach postępowania karnego na wypadek niestawienia świadków.

Art. 37.

Niestawienie osób, wymienionych w art. 36, oraz obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, o ile sąd nie uzna ich obecności za niezbędną.

[Art. 38.]

- § 1. Rozprawa przed sądem dla nieletnich odbywa się przy drzwiach zamkniętych.
- § 2. Oprócz osób, których obecność na rozprawie przy drzwiach zamkniętych dopuszczają ogólne przepisy postępowania karnego, mogą być obecni przedstawiciele towarzystwa patronatu nieletnich i innych towarzystw, uznanych przez Radę Główną patronatu nieletnich (art. 63 lit. c).

Art. 39.

Podczas głosów stron nieletni nie może pozostawać w sali posiedzeń; ponadto sąd może jest wydalic go na czas każdej czynności, przy której obecność jego uzna za niepożądaną.

Art. 40.

- § 1. Jeżeli po rozpoznaniu sprawy sąd dojdzie do wniosku, iż czyn, zarzucany nieletniemu, nie zawiera cech przestępstwa, lub że oskarżony go nie spełnił, wydaje wyrok uniewinniający i zarządza uwolnienie nieletniego.
- § 2. Jeżeli sąd dojdzie do wniosku, iż nieletni spełnił czyn, zabroniony pod groźbą kary, rozważa przede wszystkim, czy działał z rozeznaniem (art. 2).
- § 3. Jeżeli sąd uzna, iż nieletni działał bez rozeznania, wydaje orzeczenie w myśl art. 47.
- § 4. Względem uznanego za działającego z rozeznaniem sąd wydaje wyrok w myśl art. 11, 14, 15.

Art. 41.

- § 1. Po zamknięciu rozprawy głównej sąd sporządza na piśmie i ogłasza wyrok z uzasadnieniem.
- § 2. W sprawach zawiłych sąd może odroczyć wydanie wyroku do dnia następnego.

Art. 42.

- § 1. Prokuratorowi, oskarżycielowi prywatnemu, nieletniemu, jego rodzicom i opiekunom oraz obrońcy służy prawo apelacji do Sądu Apelacyjnego w terminie dwutygodniowym od daty ogłoszenia wyroku (art. 41).
- § 2. Apelacja obejmuje całość wyroku, o ile w niej nie zastrzeżono, iż dotyczy tylko jego części.
- § 3. Apelacja nie wstrzymuje wykonania wyroku.

Art. 43.

Przepisy art. 36 — 41 mają również zastosowanie w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym.

Art. 44.

- § 1. Osobom, uprawnionym do założenia apelacji (art. 42 § 1), służy prawo zaskarżenia wyroku Sądu Apelacyjnego w drodze kasacji do Sądu Najwyższego:
- a) w razie pogwałcenia ustawy przy określeniu istoty czynu i jego skutków;
  - b) w razie istotnego uchybienia przepisom postępowania;
  - c) w razie przekroczenia właściwości sądu lub zakresu jego władzy.
- § 2. Do skarg kasacyjnych mają odpowiednie zastosowanie przepisy art. 42 ustawy niniejszej.

Art. 45.

- § 1. Z rozpraw sądu dla nieletnich sprawozdań ogłaszać nie wolno.
- § 2. Wiadomości o zapadłych wyrokach ogłaszać można, lecz bez podawania nazwisk.
- § 3. Przekroczenie zakazów ulega karze, przepisanej w ustawie (art. 305 K. K. ros. z r. 1903; § 18a z niemieckiej ustawy prasowej z r. 1884; § 309a austriackiej ustawy karnej z r. 1852).

B. Postępowanie w innych sprawach nieletnich.

Art. 46.

Przepisy art. 25, 27, 31, 36, 39, i 45 ustawy niniejszej mają odpowiednie zastosowanie w wypadkach, wskazanych w art. 1 i 4 tej ustawy, z następującymi zmianami.

Art. 47.

Po zbadaniu okoliczności sprawy, zasięgnięciu opinii kuratora nieletniego lub przedstawiciela patronatu, wysłuchaniu wyjaśnień rodziców lub opiekunów nieletniego, o ile są obecni, i wniosku prokuratora, sąd ustala spełnienie przez nieletniego czynu, zarobionego pod groźbą kary, lub istnienie stanu, wskazanego w art. 4, i zarządza, o ile to uzna za niezbędne, jeden z środków wychowawczych, wyszczególnionych w art. 5 i 6.

Art. 48.

§ 1. Rodzice lub opiekunowie, o ile orzeczenie sądu (art. 47) usunęło nieletniego z pod ich opieki, mogą w ciągu dwóch tygodni od daty, w której się o tem orzeczeniu dowiedzieli, wnieść zażalenie do Sądu Apelacyjnego.

§ 2. Zażalenie nie wstrzymuje wykonania orzeczenia.

Art. 49.

Osoba, która wniosła zażalenie, ma prawo składać wyjaśnienia przed sądem osobiście lub przez pełnomocnika.

Art. 50.

Sąd Apelacyjny, po wysłuchaniu wniosku prokuratora i rozpoznaniu sprawy, albo zmienia lub uchyla orzeczenie sędziego dla nieletnich, albo też oddala zażalenie.

Art. 51.

Ustalenia faktyczne, zawarte w orzeczeniu, wydanem w myśl art. 47 i 50, nie wiążą sądu cywilnego.

C. Postępowanie w sprawach rodziców i opiekunów nieletniego.

Art. 52.

Przepisy art. 26, 27, 28, 30, 32, 33, 35, 38, 41, 42 § 1 i 2, 43, 44 i 45 mają odpowiednie zastosowanie w sprawach o przestępstwa, przewidziane w art. 17 niniejszej ustawy.

Art. 53.

Wszczęcie tych spraw odbywa się na zasadach następujących:

- a) jeżeli poszlaki przestępstwa ujawnią się w toku sprawy nieletniego w pierwszej instancji, sędzia dla nieletnich, na wnioski stron lub z własnej inicjatywy, wszczyną w tem samym postępowaniu lub osobno sprawę przeciwko osobie poszlakowanej,
- b) w razie wykrycia takich poszlak dopiero w drugiej instancji, Sąd Apelacyjny poleca sędziemu dla nieletnich wszczęcie sprawy w osobnem postępowaniu.

Art. 54.

Apelacja wstrzymuje wykonanie wyroku względem skazanych z art. 17 niniejszej ustawy. Kasacja wstrzymuje wykonanie wyroku tylko co do pozbawienia wolności.

ROZDZIAŁ VI.

Postępowanie w sprawach, w których nieletni są oskarżeni łącznie z dorosłymi.

Art. 55.

- § 1. W razie wszczęcia sprawy przeciwko nieletniemu od lat 13 do 17 wespół z dorosłym, postępowanie co do nieletniego należy wyłączyć i przekazać sędziemu dla nieletnich.
- § 2. Jeżeli ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości wyłączenie sprawy nieletniego jest niepożądane, sprawę sędzi sąd zwykły według właściwości z zastosowaniem art. 31, 34, 36, 37 i 39 niniejszej ustawy.
- § 3. Tenże sąd orzeka ostatecznie w przedmiocie możliwości wyłączenia sprawy.

Art. 56.

W wypadku, wskazanym w § 2 art. 55, przed rozpisaniem rozprawy głównej, o ile zaś przesłuchanie nieletniego przez władzę sądową nastąpiło wcześniej, to niezwłocznie po tem przesłuchaniu, sprawę co do nieletniego przesyła się do właściwego sądu dla nieletnich, którzy po zaznajomieniu się z okolicznościami sprawy i zebraniu niezbędnych wiadomości (art. 28 i 29), wysłuchaniu wyjaśnień nieletniego, a w miarę możliwości (art. 36) jego rodziców i opiekunów, oraz wniosku prokuratora, orzeka, czy nieletni w chwili spełnienia zarzucanego mu czynu działał z rozemianiem.

Art. 58.

Osoby, wskazane w § 1 art. 42, mają prawo w ciągu trzech dni zaskarżyć orzeczenie sędziego dla nieletnich do Sądu Apelacyjnego (art. 21), którego orzeczenie dalszemu zaskarżeniu nie ulega.

Art. 58.

Jeżeli sąd dla nieletnich uzna, iż nieletni działał bez rozeznania, umarza co do niego postępowanie karne i wydaje orzeczenie w przedmiocie zastosowania środków wychowawczych.

Art. 59.

Po uprawomocnieniu się orzeczenia, że nieletni działał z rozeznaniem, sędzia dla nieletnich przekazuje sprawę właściwemu sądowi.

Art. 60.

- § 1. Jeżeli sąd dla nieletnich uznał nieletniego za działającego z rozeznaniem, a sąd wyrokujący po rozpoznaniu sprawy dojdzie pomimo to do przekonania, iż nieletni działał bez rozeznania, wtedy, ustaliwszy w wyroku udział jego w spełnieniu przestępstwa, przesyła odpis wyroku do sądu dla nieletnich w celu zastosowania środków wychowawczych.
- § 2. W razie skazania nieletniego sąd stosuje art. 11, 14, 15 niniejszej ustawy.

ROZDZIAŁ VII.

Patronat nieletnich.

Art. 61.

Przy Ministerstwie Sprawiedliwości istnieje Rada Główna Patronatu nieletnich.

Art. 62.

W skład Rady wchodzi:

- a) Minister Sprawiedliwości, jako Prezes;
- b) jeden z sędziów Sądu Najwyższego, jako Wiceprezes;
- c) dwaj przedstawiciele duchowieństwa rzymsko-katolickiego;
- d) po jednym przedstawicielu duchowieństwa wyznań: grecko-katolickiego, ewangelicko - augsburskiego, ewangelicko - reformowanego, prawosławnego i mojżeszowego;
- e) trzech delegaci adwokatury;
- f) po jednym delegacie od ministerstw: sprawiedliwości, spraw wewnętrznych, wyznań religijnych i oświecenia publicznego, pracy i opieki społecznej, oraz zdrowia;

- g) przedstawiciele towarzystw patronatu i innych towarzystw, wymienionych w art. 63 lit. b, c,—po dwu z każdego okręgu Sądu Apelacyjnego, powołani przez Prezesów tychże sądów z pomiędzy kandydatów, przedstawionych przez towarzystwa;
- h) sędziowie dla nieletnich po jednym z każdego okręgu Sądu Apelacyjnego, delegowani przez ten sąd;
- i) wszyscy sędziowie dla nieletnich, mający siedzibę w Warszawie.

Art. 63.

Rada Główna:

- a) tworzy i utrzymuje zakłady wychowawcze i poprawcze;
- b) rejestruje towarzystwa patronatu nieletnich i zatwierdza ich statuty;
- c) przyjmuje zgłoszenia innych towarzystw, zajmujących się opieką nad nieletnimi w zakresie ustawy niniejszej;
- d) dozoruje i sprawdza czynności tych towarzystw (b, c);
- e) zatwierdza i wydaje instrukcje ogólne dla towarzystw patronatu nieletnich i schronisk;
- f) prowadzi statystykę działalności sądów dla nieletnich i towarzystw, pozostających pod nadzorem Rady Głównej;
- g) rozdziela fundusze pomiędzy rzeczony towarzystwa;
- h) rozciąga kontrolę nad działalnością Komitetu Rady Głównej (art. 69);
- i) wydaje opinie we wszelkich sprawach opieki nad nieletnimi w zakresie niniejszej ustawy.

Art. 64.

Rada Główna może rozwiązać towarzystwo patronatu nieletnich lub odwołać przyjęcie zgłoszenia innego towarzystwa (art. 63 lit. c) po zażądaniu od nich wyjaśnień.

Art. 65.

Dla powzięcia uchwał na posiedzeniu Rady Głównej niezbędna jest obecność Prezesa lub Wiceprezesa i przynajmniej sześciu członków z liczby przedstawicieli towarzystw patronatu i sędziów dla nieletnich (art. 62 lit. g, h, i).

Art. 66.

Rada Główna zbiera się przynajmniej dwa razy na rok.

Art. 67.

Minister Sprawiedliwości wyjednywa osobny budżet dla Rady Głównej i mianuje jej urzędników biurowych.

Art. 68.

Rada Główna patronatu nieletnich i towarzystwa patronatu są osobami prawnymi i mogą nabywać i zbywać nieruchomości.

Art. 69.

Co trzy lata Rada Główna wybiera Komitet z pięciu członków jako swój organ wykonawczy.

Art. 70.

§ 1. Komitet Rady Głównej Patronatu nieletnich zbiera się przynajmniej raz na miesiąc.

§ 2. Komitet rozważa i przygotowuje sprawy na posiedzenia Rady Głównej, wykonywa jej uchwały, troszczy się o zawiązywanie towarzystw patronatu nieletnich i należytą ich organizację, uzgadnia działalność różnych towarzystw w zakresie niniejszej ustawy, rozmieszcza nieletnich w razie wniosku o to właściwego towarzystwa, tudzież załatwia wszelkie sprawy, przekazane przez Radę Główną.

Art. 71.

W razach nagłych Komitet może tymczasowo zawiesić czynności towarzystwa patronatu nieletnich aż do decyzji Rady Głównej.

Art. 72.

Na mocy uchwały Rady Głównej członkowie Komitetu mogą pobierać wynagrodzenie.

Art. 73.

Przy każdym Sądzie Okręgowym tworzy się jedno lub więcej towarzystw patronatu nieletnich.

Art. 74.

Towarzystwa patronatu nieletnich opiekują się nieletnimi w zakresie ustawy niniejszej, a w szczególności:

- a) wybierają kandydatów na kuratorów nieletnich;
- b) wykonywają zlecenia sądu w zakresie niniejszej ustawy;
- c) tworzą i prowadzą zakłady wychowawcze i poprawcze;

- d) troszczyć się o zapewnienie nieletnim obrony w postępowaniu przed sądem;
- e) wynajdują pomieszczenia dla nieletnich;
- f) roztaczają dalszą opiekę nad byłymi wychowawcami Zakładów wychowawczych i poprawczych;
- g) czuwają nad wykonaniem opieki nad nieletnimi w zakresie niniejszej ustawy i składają w tej mierze sądowni dla nieletnich uwagi i wnioski.

Art. 75.

- § 1. Przy każdym sądzie dla nieletnich tworzy się schronisko w celu tymczasowego umieszczania nieletnich do lat 17.
- § 2. Schronisko pod żadnym pozorem nie może się mieścić w jednym gmachu z więzieniem lub aresztem dla dorosłych.
- § 3. Schronisko pozostaje pod bezpośrednią kontrolą sędziego dla nieletnich.

Art. 76.

- § 1. W celu sprawowania opieki nad nieletnimi i wykonywania zleceń sądu sędzia dla nieletnich z pośród kandydatów, przedstawionych przez towarzystwa patronatu nieletnich, powołuje corocznie stosowną liczbę kuratorów.
- § 2. W braku odpowiednich kandydatów z ramienia towarzystw patronatu, sędzia dla nieletnich wyznacza tymczasowo kuratorów z pośród innych osób godnych zaufania.

Art. 77.

Kuratorowie mogą pobierać wynagrodzenie: przedstawieni przez towarzystwa patronatu—z funduszów tychże towarzystw, wyznaczeni zaś bezpośrednio przez sędziego dla nieletnich — z funduszów Rady Głównej.

ROZDZIAŁ VIII.

Zakłady poprawcze.

Art. 78.

Zakłady poprawcze dla nieletnich mogą tworzyć:

- a) Rada Główna patronatu nieletnich,
- b) miejscowe towarzystwa patronatu,
- c) inne towarzystwa lub instytucje, organy samorządu, gminy, wyznaniowe lub osoby prywatne — za zgodą Rady Głównej

Art. 79.

Wszystkie zakłady poprawcze pozostają pod zwierzchnim nadzorem Rady Głównej patronatu oraz pod kontrolą właściwego sądu dla nieletnich.

Art. 80.

Zakład poprawczy może być przeznaczony tylko dla nieletnich jednej płci.

Art. 81.

- § 1. Wychowanie w zakładzie poprawczym odbywa się w duchu religijnym i moralnym, z wdrażaniem nieletnich do systematycznej pracy i obowiązków obywatelskich.
- § 2. Wychowawcy otrzymują wykształcenie ogólne w zakresie szkoły powszechnej, oraz zawodowe, mające na celu przygotowanie ich do samodzielnej pracy zarobkowej.
- § 3. Wychowawcy szczególnie uzdolnieni mogą otrzymywać wykształcenie średnie i wyższe.

Art. 82.

- § 1. Niezależnie od możliwości warunkowego uwolnienia (art. 12), zarząd zakładu poprawczego może tytułem próby na czas określony umieścić wychowanka poza zakładem.
- § 2. Wychowanka tak umieszczonego uważa się za pozostającego w zakładzie, który rozłącza nad nim ścisły dozór.
- § 3. Zarząd zakładu mocen jest w każdej chwili takie umieszczenie odwołać.

ROZDZIAŁ IX.

Zapomogi państwowe.

Art. 83.

Fundusze na utrzymanie zakładów poprawczych (art. 78) i zakładów wychowawczych (art. 5 i 6) asygnuje Rada Główna patronatu nieletnich w granicach swojego budżetu (art. 67).

Art. 84.

Na każdego wychowanka, umieszczonego z mocy niniejszej ustawy w zakładzie poprawczym lub wychowawczym, utrzymywanym przez organy samorządu, instytucje, towarzystwa lub osoby pry-

watne, oprócz wypadków, wskazanych w art. 4 § 2, Rada Główna patronatu asygnuje tytułem zapomogi sumę dwa razy wyższą od przeciętnej kwoty całkowitych kosztów utrzymania więźnia w zakładach karnych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 85.

- § 1. Radzie Głównej służy prawo ściągania sum, wydatkowych na utrzymanie wychowanka zakładu poprawczego lub wychowawczego, z majątku tego wychowanka, a o ile wychowaniec majątku nie posiada, od osób, mających ustawowy obowiązek łożenia na jego utrzymanie, w braku zaś takich osób lub w razie ich niezamóżności,—od gminy, do której należał ostatnio przed umieszczeniem w zakładzie.
- § 2. Koszta utrzymania wychowanka w zakładach, utworzonych przez Radę Główną, ściąga się w wysokości, wskazanej w art. 84.
- § 3. Powyższe należności ściąga się trybem, przepisany dla niespornych należności skarbowych.

Art. 86.

Niezależnie od sum, wskazanych w art. 84, Rada Główna przyznaje według swego uznania osobom i instytucjom, prowadzącym zakłady poprawcze lub wychowawcze w zakresie niniejszej ustawy, zapomogi szczególne na wznoszenie budowli, na zakup narzędzi, książek i pomocy szkolnych, na meljoracje rolne oraz na inne niezbędne wydatki.

Art. 87.

Na każdy powstający zakład wychowawczy lub poprawczy w zakresie niniejszej ustawy Skarb Państwa na wniosek Rady Głównej Patronatu nieletnich nadaje jej w stosownej miejscowości obszar ziemi, odpowiadający przeznaczeniu i potrzebom zakładu.

Przepisy przechodnie.

Art. I.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1922.

Art. II.

- § 1. Przepisy niniejszej ustawy mają zastosowanie do spraw, wynikłych przed dniem wejścia jej w życie, o ile przed tym dniem nie zapadł wyrok pierwszej instancji.

§ 2. Art. 12 niniejszej ustawy ma odpowiednie zastosowanie i do nieletnich, umieszczonych w zakładach poprawczych na mocy wyroków, wydanych przed dniem wejścia jej w życie.

Art. III.

W austrjackiej ustawie karnej z dnia 27 maja 1852 (L. 117 D. P. P.):

- a) w § 46 lit. a wyrazy „dwudziestu lat” zastępuje się wyrazami: „dwudziestu jeden lat”.
- b) w § 52 cz. 2 wyrazy „dwudziestu lat” zastępuje się wyrazami: „dwudziestu jeden lat”; wyrazy: „od dziesięciu do dwudziestu” wyrazami: „od roku do piętnastu”; wyraz „ciężkie” skreśla się.
- c) w § 232 wyrazy „jeszcze dwudziestu lat” zastępuje się wyrazami: „jeszcze dwudziestu jeden lat”.
- d) wprowadza się § 309a w brzmieniu następującem:

„Kto będzie ogłaszał sprawozdania sądowe niezgodnie z przepisami art. 45 ustawy z dnia . . . 1921 o sądach dla nieletnich, staje się winnym wykroczenia i ulega karze aresztu do 6 miesięcy lub grzywny do 20.000 marek”.

Art. IV.

W kodeksie karnym Rzeszy Niemieckiej z dnia 15-go maja 1871:

- a) wprowadza się § 57a w brzmieniu następującem:

„Do nieletniego od lat 17 do 21 nie można stosować najwyższego wymiaru kary, przewidzianego w ustawie. Zamiast kary śmierci i dożywotniego ciężkiego więzienia stosuje się więzienie od roku do 15 lat, a zamiast kary dożywotniego osadzenia w twierdzy osadzenie w twierdzy od roku do 15 lat”.

- b) § 361 uzupełnia się przepisem następującym:

„Przepisy pod lit. 4 i 9 nie mają zastosowania do wypadków, przewidzianych w art. 17 ustawy z dnia . . . 1921 o sądach dla nieletnich”.

Art. V.

Do niemieckiej ustawy prasowej z dnia 17 maja 1884 wprowadza się § 18a w brzmieniu następującem:

„Grzywną do 20.000 marek lub aresztem do 6-ciu miesięcy karane będzie przekroczenie art. 45 ustawy z dnia . . . 1921 o sądach dla nieletnich”.

Art. VI.

W § 12 pruskiej ustawy z dnia 15 kwietnia 1878 o kradzieżach leśnych wyrazy „dwanaście” zastępuje się wyrazami „trzynaście” i wyraz „osiemnaście” wyrazem „siedemnaście”.

Art. VII.

W ust. 2 § 5 pruskiej ustawy z dnia 1 kwietnia 1880 o policji polnej i leśnej wyrazy „dwanaście” zastępuje się wyrazami „trzynaście” i wyraz „osiemnaście” wyrazem „siedemnaście”.

Art. VIII.

W kodeksie karnym rosyjskim z d. 22 marca 1903:

- a) wprowadza się art. 57 w brzmieniu następującem:
„Do nieletniego od lat 17 do 21 nie można stosować najwyższego wymiaru kary, przewidzianego w ustawie. Zamiast kary śmierci lub bezterminowego zamknięcia w ciężkiem więzieniu stosuje się zamknięcie w więzieniu od roku do 15 lat”.
- b) w art. 423 skreśla się wyrazy:
„nieletnim lub inną”.

Art. IX.

Uchyła się:

- a) § 2 lit. d., § 237, §§ 269 — 273 austriackiej ustawy karnej z dnia 27 maja 1852;
- b) § 8 austriackiej ustawy z dnia 24 maja 1885 o dopuszczalności zatrzymania w zakładach przymusowej pracy albo poprawczych (L. 89 D. P. P.);
- c) §§ 13 i 14 austriackiej ustawy z dnia 24 maja 1885 o zakładach pracy przymusowej i poprawczej (L. 90 D. P. P.);
- d) §§ 56 i 57 kodeksu karnego Rzeszy niemieckiej z dnia 15 maja 1871;
- e) § 10 pruskiej ustawy z dnia 15 kwietnia 1878 o kradzieżach leśnych;
- f) § 4 pruskiej ustawy z d. 1 kwietnia 1880 o policji polnej i leśnej;
- g) Art. 40, 41, 55 i 56 ros. kodeksu karnego z d. 22 marca 1903;
- h) Ust. 5 art. 16, art. 62¹, 70¹, 89¹, 90¹, 356¹ — 356⁶, 416¹, 581¹, 591¹, 643¹, 683¹, 736¹, i 749¹ ros. ustawy postępowania karnego z d. 20 listopada 1864.

